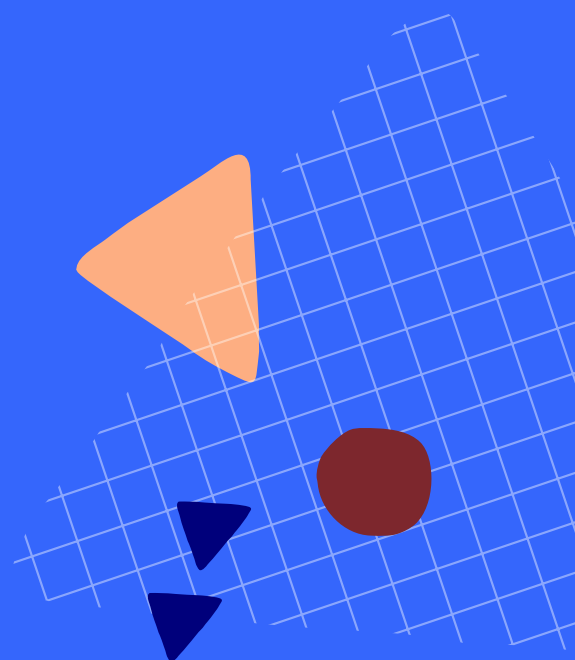

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Hudební, taneční a dramatická výchova na 2. Stupni zš

Tutoriál

Leden 2026

Spolufinancováno
Evropskou unií

1. Úvod – shrnutí webináře

Prezentace Hudební, taneční a dramatická výchova na 2. stupni ZŠ (odkaz) shrnuje základní témata webináře určeného zejména učitelům základních škol. Webinář představil nové pojetí vzdělávací oblasti **Umění a kultura** a jejího oboru **Hudební, taneční a dramatická výchova (HTD)** na 2. stupni v revidovaném RVP ZV. Zaměřil se zejména na:

- obecné kapitoly RVP ZV a jejich vztah k oblasti Umění a kultura,
- smysl a přínosy oblasti UaK pro žáky,
- novou podobu oblasti UaK,
- nově koncipovaný obor Hudební, taneční a dramatická výchova,
- konkrétní podobu očekávaných výsledků učení na 2. stupni,
- inspirace z praxe, tipy, odkazy a možnosti podpory.

Prostudujte prezentaci nebo zhlédněte webinář a zkuste si zodpovědět tyto otázky:

Prezentaci a záznam webináře je možné zhlédnout na následujícím odkazu: [Metodický portál - Webináře - Webinář: Hudební, taneční a dramatická výchova na 2. stupni v novém RVP ZV.](#)

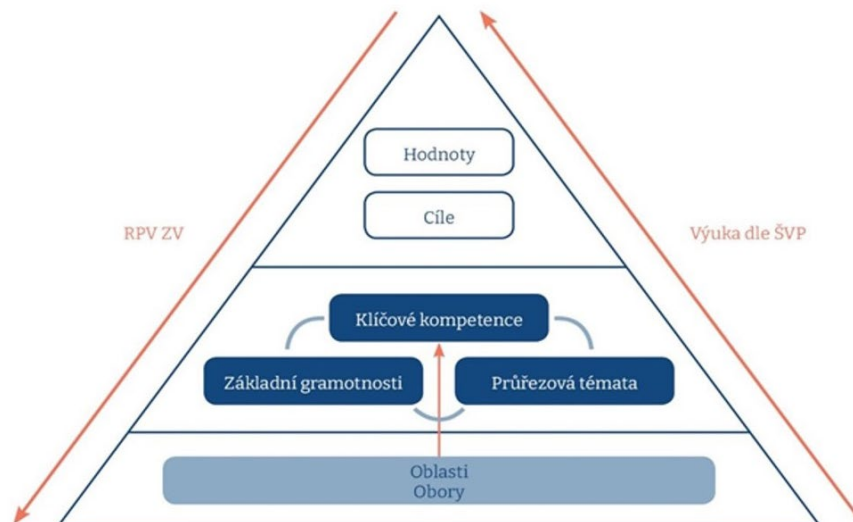
Čím konkrétně svým učitelským působením v předmětech uměleckého vzdělávání pomáhám k dosažení profilu absolventa základní školy? (<https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani/obecne-casti#vymezeni-rvp-zv-cile-hodnoty-pojeti-a-profil-absolventa>)

Jak iniciuji propojení školy s kulturními a uměleckými institucemi, spolky, organizacemi, osobnostmi v okolí, regionu, s neformálním vzděláváním? Proč je to pro žáky cenné? Co se mi osvědčilo, co bych si chtěl s žáky zkusit v tomto roce?

<https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani/obecne-casti#3-podminky-k-realizaci-ramcoveho-vzdelavaciho-programu>

2. Kompetenční pojetí RVP ZV

RVP ZV vychází z **kompetenčního pojetí**:

Klíčové kompetence představují funkční propojení vybraných znalostí, dovedností, postojů a hodnot, které jsou důležité jak pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti, tak i pro společnost a svět jako celek. Rozvíjejí se v průběhu celého života, a to nejen ve škole. (RVP ZV, 2024)

OBOROVĚ POJATÉ KURIKULUM (content-based):

Základním stavebním prvkem je učivo – tedy soubor poznatků, dovedností a témat typických pro jednotlivé předměty.

Typické rysy:

- Obsah je primární: nejdříve se určí, co se má probrat (učivo), a podle toho se plánuje výuka.
- Předměty jsou více oddělené: každý má vlastní strukturu učiva a často funguje samostatně.
- Hodnocení se zaměřuje především na zvládnutí obsahu (co si žák zapamatoval, co ví, jakou techniku ovládá).
- Učitel se často ptá:
„Jaké učivo musím probrat?“

Výhody:

- Jasně strukturované učivo.
- Lepší přehled o tom, co se žák učí.

Limity:

- Může vést k tomu, že žáci učivo znají, ale neumí ho použít v situacích.
- Méně prostoru pro propojení předmětů a reálný život

KOMPETENČNĚ POJATÉ KURIKULUM (competency-based)

Základním stavebním prvkem je to, co žák dokáže dělat v reálných situacích – tedy rozvoj kompetencí.

Typické rysy:

- Učení je orientované na výkon a aplikaci: důležité není jen „co ví“, ale co s tím umí.
- Začíná se otázkou:
„*Jakých dovedností či kompetencí mají žáci dosáhnout?*“
- Obsah (učivo) je prostředkem, nikoliv cílem.
- Propojenost mezi předměty je snazší (např. hudba + dramatika + jazyk + pohyb).
- Hodnocení sleduje projevy kompetencí: samostatnost, tvořivost, schopnost řešit problém, interpretaci, spolupráci, reflexi.

Výhody:

- Žáci využívají znalosti a dovednosti v situacích, činnostech, řešení problémů, v aplikacích apod.
- Učení je propojeno se životem, zkušeností a činnostmi.
- Podporuje kreativitu, samostatnost a hlubší porozumění.
- Přípravuje žáky pro dynamicky se proměňující svět a celoživotní učení.

Limity:

- Vyžaduje promyšlené plánování: nejdřív kompetence, pak činnosti, nakonec učivo.
- Na první pohled méně pevně „ohraničené“ než učivo.

ILUSTRAČNÍ POROVNÁNÍ

Oblast	Oborově pojaté	Kompetenčně pojaté
Výchozí bod plánování	učivo	kompetence (očekávané výsledky učení)
Cíl	vědomosti a techniky	použitelnost, tvořivost, aplikace v situacích
Role učiva	cíl	prostředek k naplnění kompetencí
Hodnocení	kontrola znalostí	posuzování výkonu, procesu a reflexe
Propojení předmětů	slabší	přirozené, časté
Typická otázka učitele	„Co proberu?“	„Co má žák dokázat udělat?“

Pro zájemce o hlubší studium:

https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A11_studie/klicove_kompetence.pdf

Obsahy hudební výchovy:

Oborově pojaté kurikulum

Důraz na učivo a techniky.

- „Žáci se naučí:
 - noty c1–g1,
 - pojem takt, rytmické hodnoty,
 - píseň v jednohlasu,
 - stupnici C dur.”
- Výuka postupuje lineárně podle tematického plánu.
- Hodnocení: správnost rytmu, intonace, znalost pojmů.

Kompetenčně pojaté kurikulum

Důraz na *hudební činnosti, dovednosti a aplikaci.*

- „Žák dokáže vyjádřit rytmus, tvořit jednoduchý motiv, pracovat s hlasem, improvizovat, sdílet hudební zážitek.”
- Učivo (noty, stupnice, pojmy) je prostředek k tomu, aby žák uměl hudbu *tvořit a interpretovat*.
Hodnocení: jak žák hudebně jedná — experimentuje, zkouší, improvizuje, reaguje, tvoří, interpretuje, reflektuje...

Příklad rozdílu

- Oborově: „Nauč se zazpívat tuto píseň.”
Kompetenčně: „Najdi vlastní způsob, jak píseň zazpívat, doprovodit nebo rytmicky upravit.”

Obsahy taneční výchovy

Oborově pojaté kurikulum

Výchozí je *soubor technik, kroků, pojmů.*

- „Žáci se naučí:
 - základní taneční kroky,
 - pojmy jako osa, rovnováha, postavení nohou,
 - jednoduchou choreografií.”
- Postup: krok A → krok B → choreografie C.
- Hodnocení: přesnost provedení, technická správnost, zapamatování.

Kompetenčně pojaté kurikulum

Výchozí je *taneční / pohybové vyjádření, pohybová tvořivost a komunikace.*

- „Žák dokáže tvořit výraz pohybem, reagovat na hudbu, improvizovat, vytvářet prostorové vztahy, spolupracovat v tanci.”
- Technika slouží k tomu, aby žák vyjádřil téma, emoci nebo příběh.
- Hodnocení: vnímání svého pohybu, tvořivost, schopnost reagovat na hudební doprovod, osobní pohybové řešení.

Příklad rozdílu

- Oborově: „Naučte se tuto choreografii přesně podle vzoru.”
- Kompetenčně: „Vytvořte krátkou pohybovou sekvenci, která vyjadřuje změnu nálady v hudbě.”

Obsahy dramatické výchovy

Oborově pojaté kurikulum

Zaměřuje se na *dramatické prostředky jako učivo*.

- „Žáci se učí:
 - pojem role, konflikt, situace,
 - techniky improvizace,
 - formy dramatického vyjádření.“
- Důraz na zvládnutí jednotlivých prostředků.

Kompetenčně pojaté kurikulum

Zaměřuje se na *tvořivou akci v situaci* – dramatické jednání.

- „Žák dokáže jednat v imaginární situaci, spolupracovat, vyjádřit rolou vztah mezi postavami, řešit problém dramatickým jednáním, reflektovat tvorbu.“
- Pojmy a prostředky (role, konflikt...) jsou nástroje, ne cíle.
- Hodnocení: souhra, přijetí role, tvořivost, interpretace významu, reflexe procesu...

Příklad rozdílu

- Oborově: „Popiš dramatický konflikt a vyjmenuj typy situací.“
- Kompetenčně: „Vytvořte ve skupině krátkou jevištní situaci na téma „pozdní příchod“, kde vznikne konflikt, vyhroť se a postavy v této situaci jednají.“

Otázky k zamyšlení (reflexe učitele)

1. Porozumění základním pojmům

- Jakými slovy byste vysvětlil/a rozdíl mezi oborově pojatým a kompetenčně pojatým kurikulem?
- Která část definice klíčových kompetencí z RVP ZV je pro vás osobně nejdůležitější a proč?
- V čem je podle vás zásadní rozdíl mezi otázkami učitele:

„Co proberu?“

„Co má žák dokázat udělat?“

2. Vztah k vlastní pedagogické praxi

- Přemýšlejte o své běžné hodině (hudební, taneční nebo dramatické výchovy):
 - Je podle vás spíše oborově, nebo kompetenčně zaměřená?
 - Jak to poznáte?
 - Které z uvedených přístupů (oborový × kompetenční) je vám osobně bližší? Z jakého důvodu?
 - V čem pro vás představuje kompetenční přístup největší příležitost a v čem naopak největší výzvu?

3. Reflexe hodnocení

- Na co se ve své výuce obvykle víc zaměřujete při hodnocení:
 - na správnost, přesnost, znalost pojmů,
 - nebo na tvořivost, samostatnost, schopnost reagovat, spolupráci?

Co by se muselo změnit, aby hodnocení více odpovídalo kompetenčnímu pojetí?

4. Analýza vlastní výuky

- Vyberte si jednu konkrétní vyučovací hodinu, kterou běžně učíte, a odpovězte si:
 - Co je jejím hlavním obsahem (učivem)?
 - Co je jejím hlavním cílem z hlediska dovedností žáků?

Které prvky jsou:

- oborově pojaté,
- kompetenčně pojaté?

> Na závěr rozhodněte, který přístup v ní převažuje.

5. Přepis cíle do kompetenční podoby:

- Vezměte si jeden běžný oborový cíl, např.:
 - „Žák se naučí zazpívat píseň.“
 - „Žák se naučí taneční krok.“
 - „Žák se seznámí s pojmem dramatický konflikt.“Přepište jej do kompetenčně formulované podoby, např.:
 - „Žák experimentuje...“
 - „Žák vytvoří...“
 - „Žák využije...“
 - „Žák hledá...“
 - „Žák zvolí...“

6. Mezipředmětové propojení

- Navrhnete jednu aktivitu, která:
 - propojí hudební, taneční nebo dramatickou výchovu s jiným předmětem,
 - bude jasně, sledovatelně a prokazatelně rozvíjet alespoň dvě klíčové kompetence.
- Popište:
 - co budou žáci dělat,
 - jaké kompetence budou rozvíjet,
 - podle čeho poznáte, že se to podařilo.

3. Vzdělávací obor HTD

Vzdělávací obor HTD vychází z podstaty živého umění – z práce s vlastním tělem, hlasem, pohybem a tvořivostí. Žák v něm využívá sebe sama jako hlavní nástroj vyjadřování, komunikace a porozumění světu umění. Obor staví na bezprostředním setkání tvůrce či interpreta s divákem nebo posluchačem, a to jak ve třídě, tak i v kontaktu s živým uměním mimo školu.

Interpretace, tvorba a sdílení

V tomto tematickém okruhu žáci rozvíjejí své hudební, taneční a dramatické dovednosti prostřednictvím činností, které vedou od jednoduché nápodoby až k vlastní tvorbě a jejímu sdílení. Tvůrčí proces podporuje jejich fantazii, citlivost, emoční inteligenci i schopnost spolupracovat, komunikovat a reflektovat.

Na 2. stupni získávají žáci větší volnost ve volbě výrazových prostředků, učí se přijímat různé role v kolektivní tvorbě a budovat týmovou spolupráci. Postupně také chápou, jaký význam mají umělecké činnosti pro jejich osobní růst.

Hudební činnosti

Hudební činnosti rozvíjí sluchové, rytmické, pěvecké, hlasové, instrumentální i tvořivé dovednosti. Žáci se učí hudbu vnímat, prožívat, interpretovat a využívat ji jako prostředek komunikace. Ke kultivaci těchto dovedností je nutná kontinuita a pravidelná činnost.

Taneční činnosti

Taneční a pohybové činnosti vycházející z kreativního tance (tvořivé taneční výchovy) propojují myšlení, citové prožívání a fyzické jednání. Kreativní pohyb a improvizace pomáhají žákům rozvíjet vlastní pohybovou expresi, tělesnou inteligenci, citlivost k vlastnímu tělu i sebedůvěru. Učitel vede žáky k tomu, aby respektovali vlastní dispozice a vnímali význam pohybu jako prostředku vyjádření.

Dramatické /divadelní činnosti umožňují žákům zkoumat svět mezilidských vztahů a situací prostřednictvím improvizací, her a scénického vyjádření. Žáci se učí rozumět dramatickým prostředkům i sami sobě – objevují nové perspektivy, posilují empatii a schopnost spolupracovat.

Recepce a reflexe uměleckého díla

Žáci sdílejí své zážitky z kontaktu s uměleckým dílem a postupně porozumí jeho prostředkům, struktuře i významu. Škola má žákům zprostředkovat nejen záznamy, ale i přímý kontakt se živým uměním, který prohlubuje porozumění podstatě oboru.

Kulturní povědomí a jednání

Žáci poznávají kulturní život svého okolí i širšího kontextu a učí se chápat roli umění ve společnosti. Obor podporuje orientaci v kulturních aktivitách, tradicích a institucích a pomáhá žákům utvářet osobní vztah k umění.

Důležitá je také otevřená spolupráce školy s kulturními institucemi, umělci a neformálním vzděláváním, která žákům umožňuje autentické zkušenosti s uměním.

Otázky k zamyšlení:

1) Co významného nabízí žákům možnost setkat se ve svých činnostech s prostředky více uměleckých oborů?

(hudební, pohybové, dramatické / divadelní prostředky jako různé cesty k porozumění, prožívání, tvorbě, (sebe)vyjádření a komunikaci)

2) Jaké situace ve výuce skutečně umožňují žákům tvořit — nejen napodobovat?

(kde se objevuje jejich vlastní nápad, rozhodnutí, interpretace)

3) Jak mohu ve své hodině podpořit odvahu žáků „vystoupit“ – projevit se, riskovat, zkoušet, experimentovat?

(co v mém vedení, prostředí nebo organizaci podporuje bezpečí a tvořivost)

4) Jaké jedinečné zkušenosti může žák získat pouze v kontaktu s živým uměním?

(ať už ve třídě, při vystoupení spolužáků nebo mimo školu)

5) Čím přispívají umělecké činnosti k celkovému rozvoji žáka, který přesahuje rámec uměleckých dovedností?

(např. vztahy, identita, prožívání, vnímavost, spolupráce, sebepoznání)

<https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani/vzdelavaci-oblasti/uak/htd>

4. Tematické okruhy a OVU v nich, příklady aktivit do hodiny.

Tematický okruh: Interpretace, vlastní tvorba a její sdílení

UAK-HTD-001-ZV9-001 – Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

Příklad: role v týmu – Skupina má za úkol vytvořit krátkou situaci na téma “pozdní příchod”. Situace bude prezentována před diváky – spolužáky a odehraje se beze slov. Bude ale doprovázena zvuky nebo hudbou. Délka prezentace je maximálně 1 minuta.

Skupina si domluví, kde se situace bude odehrávat, jaké jsou její postavy a vývoj situace a její zakončení (společná dramaturgická práce). Potom si rozdělí role v týmu - např. kdo bude hrát postavy, kdo bude tvořit zvukový / hudební doprovod a kdo ho bude hrát, kdo vytvoří scénu (z předmětů ve třídě), kdo bude svítit atd. (podle dovedností žáků, úrovně jejich dovedností týmové spolupráce, ale i prostorových, materiálních a technických možností učebny). Přestože mají žáci týmové role, podstatou je stále společná domluva a vědomí společného cíle.

Příklad otázek zpětnou vazbu diváků: Porozuměli jste situaci? Zkusili byste ji převyprávět? Čím, jakými prostředky poutala tato prezentace diváckou pozornost? Zajímalo by vás jako diváka vědět více o postavách nebo o tom, co situaci předcházelo nebo co po ní následovalo? Co bylo sděleno hereckou akcí? Co sdělovaly zvuky – hudba? Byl zvukový plán v souladu s tím, co se dělo na scéně? Jaké scénografické prostředky zvolili tvůrci? Byly funkční – proč? Jaký byl “žánr” situace – spíše vážný, dramatický, tragický, nebo komediální? Co významného byste na prezentaci ocenili a proč? Po prezentaci všech: Měla některá z předvedených situací pro vás osobně silné téma – proč? apod.

Příklady otázek pro reflexi tvůrců: Jak byste hodnotili vaši práci v týmu? Šlo vše hladce nebo vznikly konflikty? Jak jste je vyřešili? Co byste na své práci ocenili? Co ze zpětné vazby od diváků i ze zkušenosti z vlastní týmové tvorby je pro vás důležité pro další podobnou tvorbu? apod.

UAK-HTD-001-ZV9-002 – Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

Příklad aktivity v hodině:

„Hudební remix – hrajeme si s melodií známé písně“

Téma aktivity: Kreativní melodizace a interpretace jednoduchého motivu

Motivace:

Učitel pustí krátký úryvek známé písně, kterou žáci znají např. z TikToku, YouTube nebo rádií (stačí jen fragment melodie). Řekne: „Zkusíme si ze známé melodie udělat vlastní remix – jako hudební producenti.“

Pomůcky:

- boomwhackers, zvonkohra, xylofon, nebo klávesy (pokud jsou)
- papír s jednoduchým zápisem úryvku melodie (např. tónový sled, čísla barev BW, zvukové kartičky)
- reproduktor (ukázka)

Průběh aktivity (cca 15 min):

1. Naučení krátkého motivu (3 min)

Učitel předvede jednoduchou melodii (např. 4 tóny). Žáci ji opakují hlasem i na nástroji.

2. Skupinová práce – „remix“ (6 min)

Každá skupina dostane úkol: upravit melodii pomocí jedné z voleb:

- změna rytmu,
- přidání ozdoby,
- změna dynamiky,
- prohození pořadí dvou tónů,

3. Návuk provedení (3 min)

Skupiny nacvičí svou verzi – mohou zpívat, hrát nebo kombinovat.

4. Mini prezentace (3 min)

Každá skupina odehraje svůj remix.

Kreativní rozvinutí aktivity:

Vytváření **vlastní úpravy melodie, zapojení vlastního nápadu** (musí však zůstat rozpoznatelný motiv). – Žáci rozhodují, jak bude jejich verze vypadat.

Příklady otázek pro reflexi:

- Co jste v melodii změnili a proč?
- Zněl váš remix stále jako původní motiv?
- Jaké to bylo pracovat se souhrou a intonací?
- Vnímali jste, kdy byl tón čistý/falešný?

Přínos a vazba na očekávaný výsledek učení:

- Žáci vědomě pracují s melodií, rytmem a dynamikou.
- Učí se korigovat intonaci podle sluchu.
- Využívají jednoduché nástroje k doprovodu i melodické hře.
- Aktivita vede k uvědomění hudebního jazyka (motiv, variace, rytmitizace).
- Podporuje jejich tvořivost, spolupráci i schopnost hudebně se ozvat.

[UAK-HTD-001-ZV9-003](#) – **Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.**

Příklad aktivity v hodině:

“Lehké ruce a silné nohy a naopak”

Motivace: Naše pohyby mohou vyjadřovat sílu nebo lehkost. Tyto dvě kontrastní kvality si dnes vyzkoušíme a zjistíme, která kvalita, komu více vyhovuje a jak se dá zajímavě pracovat s kontrastem silných a lehkých pohybů a co jimi můžeme vyjádřit.

Warm-up k tématu lehkost a síla: brainstorming ve skupinách. Rozdělíme žáky po 3-5 žácích, každá skupina dostane jeden papír A4 a v časovém limitu 2-3 minuty píšou na jednu stranu papíru všechny asociace, které je napadají ke slovu lehkost (Co je lehké?) a na druhou stranu ke slovu síla, tíha (Co je silné, těžké?) Následuje krátké sdílení.

Úvod: Dnes se zaměříme na pohyb paží a nohou. Pro paže bývá snadnější ztvárnit lehkost (pocit jako vznášení, lehký vánek, padající list nebo pírkó unášené větrem, pinkání do balonku), ale můžeme jimi pohybovat i se silou, která zdůrazňuje gravitaci, a tak vytváříme silné pohyby s větší dynamikou a svalovým úsilím (příklady pohybů: sekání, údery – jako karate, box, tlačení, jako když stěhujeme skříň, ždímání, větrný mlýn). Naopak nohy, které využíváme v běžném životě nejčastěji v chůzi a běhu, zvládnou obvykle snáze ztvárnit silné, těžké pohyby (dupání, silné skoky, kopy), ale máme také možnost s nimi pohybovat a tančit s lehkostí (nadanášet se ve stoji na jedné noze nebo v lehu na zádech, zlehka tukat špičkou o zem apod.)

Hudební doprovod: Skladba podporující dynamické, silné pohyby (např. Perkusivní hudba) a skladba evokující jemnost a lehkost pohybu (např. klavírní skladba, příčná flétna). Hudební doprovod může tvořit živě učitel (žáci), ovládá-li hru na nějaký hudební nástroj, klavír, cajon, zvonkohra apod.

Průběh aktivity (15 min.)

První fáze aktivity: stoj ve vertikále, volně v prostoru třídy, tělocvičny, sálu, chodidla pevně ukotvená na zemi na místě, případně zavřené oči – komu je to příjemné. Na jemnou hudební skladbu, zdůrazňující lehkost žáci pohybují pažemi a snaží se v nich navodit pocit lehkosti, nadnášení (jako list, jemný vítr, list, bublina). Cílem je zkusit vytvořit iluzi, že paže jsou lehčí než ve skutečnosti. V první fázi děti zůstávají stát na místě, pohyb vedou paže, ale celé tělo jejich pohyb podporuje a může se zapojovat do pohybu.

Druhá fáze aktivity: chůze po prostoru, kroky, skoky, dupy, kopy (jako bojová umění), se zdůrazněním silných a silových, dynamických pohybů dolních končetin. Hudební doprovod: perkuse, silná dynamika.

Třetí fáze aktivity: zkoušení si silných pohybů paží jako jsou sekání, údery, tlačení, ždímání. Žáci mohou zůstat na místě, nebo se pohybovat volně po prostoru, tak aby dokázali silné pohyby pažemi ztvárnit. Cílem je objevit potenciál vyjádřit pažemi silnou energii a dynamiku. Hudební doprovod: perkuse, silná dynamika.

Čtvrtá fáze aktivity: leh na zemi, aby se nohy mohly nadlehčit. Na jemnou skladbu žáci pohybují a snaží dolními končetinami, ale tentokrát se v nich navodit pocit lehkosti, nadnášení. Na pokyn učitele se z lehu zvednou do stoje a zkouší vytvořit pocit nadlehčení a vzdušnosti v nohách při stoji na jedné noze nebo při pohybu z místa.

Pátá fáze aktivity: volná pohybová/taneční improvizace v prostoru, kdy žáci mohou libovolně všechny předchozí fáze kombinovat (může být bez hudby, nebo s proměnlivým hudebním doprovodem).

Reflexe (5 min), v kruhu, ve dvojicích nebo ve skupinách, příklady otázek:

- Která část aktivity pro tebe byla nejpříjemnější a proč?
Jaký byl pro tebe rozdíl v pocitu, když jsi vytvářel/a lehké a když silné pohyby?
Objevil/a jsi nějaký pohyb, který tě překvapil nebo který běžně nepoužíváš?
Kdy ses během aktivity cítil/a nejvíce „ve svém těle“ – při práci s pažemi, nebo s nohama?
Jak by se dal kontrast lehkých a silných pohybů využít ve společné choreografii nebo příběhu?

Přínos a vazba na očekávaný výsledek učení:

- Rozvíjejí vnímání svého těla a jeho částí prostřednictvím cílené práce s pažemi a nohama a jejich rozdílnými pohybovými možnostmi.
- Osvojují si a prakticky používají základní pohybové kvality kreativního tance, konkrétně kontrast lehkosti a síly v dynamice pohybu.
- Rozvíjejí osobité pohybové vyjadřování, protože hledají vlastní způsoby, jak tělem vyjádřit různé kvality pohybu.
- Podporují svou tvořivost a schopnost improvizace, když samostatně kombinují získané pohybové a taneční zkušenosti.
- Učí se reflektovat vlastní pohybový prožitek, což posiluje porozumění vztahu mezi tělem, pohybem a vyjádřením.

UAK-HTD-001-ZV9-004 – Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

Příklad: Žáci jsou rozděleni do skupin a dostanou krátký příběh. Jejich úkolem je “převyprávět” příběh pomocí maximálně 5 živých obrazů. Při tvorbě si však připraví i jejich krátké rozehrání (desetivteřinové). Prezentace proběhne ve třech fázích:

1. Skupina ukáže jen živé obrazy bez rozehrání. Diváci zkusí převyprávět příběh na základě živých obrazů.
2. Skupina postupně živé obrazy na krátkou chvíli rozehraje. Diváci mluví o tom, jak se změnilo jejich čtení, porozumění příběhu.
3. Skupina přečte původní příběh. Následuje společná diskuse: Co z příběhu se podařilo sdělit jen sledem nehybných obrazů? Co nám v tomto případě pomohlo k porozumění? Co naopak takovéto sdělení příběhu divákovi neumožnilo? Co porozumění příběhu přineslo rozehrání? Chtěli byste pojmenovat i něco jiného než porozumění, co přineslo divákovi rozehrání obrazů? V čem byl pro vás rozdíl mezi jednotlivými prezentacemi příběhu – nehybné obrazy, rozehrané obrazy, slovní prezentace v podobě čteného textu?

UAK-HTD-001-ZV9-005 – Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Příklad: Žáci vytvoří jednoduchý deník tvorby – 5 vět: „co jsem dělal/a – co mi šlo – co mi pomohlo – co bych změnil/a – co mě bavilo“.

Příklad: Skupina žáků prezentuje zvukovou (hudební) kompozici na téma, které si vylosují a ostatní ho neznají. Kritéria pro tvorbu mohou být volná, nebo je může cíleněji specifikovat učitel. Při prezentaci mají spolužáci – posluchači zavřené oči, před sebou čistý list papíru a tužku. Poté, kdy prezentující skupina dokončí prezentaci, spolužáci vyjádří průběh skladby nebo svůj zážitek kresbou tužkou na papír, ke svému výtvaru napíší i název, jaký by skladbě dali. Prezentující skupina se mezitím domluví, jaké názvy by dala jednotlivým částem skladby, a napíše je za sebou, i ona svou skladbu pojmenuje. Následně se výtvary porovnají – jaký byl záměr tvůrců, co vnímali posluchači, kde jsou shody, kde rozdíly a proč.

Tematický okruh: Recepce a reflexe uměleckého díla

UAK-HTD-002-ZV9-006 - Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

Příklad aktivity v hodině:

„Hudební detektivové – Kdo řídí orchestr?“

Téma: Rozpoznání výrazových prostředků, orchestr, role dirigenta

Poslechová skladba: Béla Bartók – Rumunské lidové tance (1. část „Bot tanc“)

(krátká, kontrastní, dobře čitelná struktura i nástrojové barvy). Ukázka na youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=Z50Ooqv1GFg>

Motivace:

Učitel žákům pustí ukázkou a řekne:

„Dokážete odhalit, co všechno musí dirigent během 2 minut zvládnout? Budete dnes hudební detektivové – pokusíme se vystopovat v hudební skladbě změny tempa, dynamiky a úlohu nástrojů“

Pomůcky:

- papírky se symboly výrazových prostředků (např. šipka nahoru = crescendo, šipka dolů = decrescendo, tečka = staccato, vlnovka = legato, blesk = změna tempa, oko = sólový nástroj)
- tabule / velký papír
- reproduktor pro hudební ukázkou

Průběh aktivity (20 min):

1. **Symbols (2 min)**
Učitel vysvětlí „řeč symbolů“ – žáci dostanou 4–5 papírků se symboly výrazových prostředků.
 2. **Poslech s úkolem (3 min)**
Žáci poslouchají ukázkou Rumunských tanců a kdykoli uslyší daný jev, ukážou příslušný symbol (zvednou ho nad hlavu).
Zaměřujeme se např. na: změny tempa, dynamické kontrasty, sólový nástroj, náhlý přechod mezi částmi.
 3. **Práce ve dvojicích – analýza (4 min)**
Ve dvojicích shrnou:
 - Co slyšeli nejčastěji?
 - Jaký nástroj byl slyšet nejvýrazněji?
 - Jak se měnila nálada?
 4. **Tvorba mini „dirigentské mapy“ (8 min)**
Skupinová práce: na tabuli žáci vytvoří společnou grafickou mapu skladby pomocí symbolů.
Učitel skladbu pustí znovu – žáci sledují, zda jejich mapa sedí.
 5. **Hra na orchestr (6 min)**
Dobrovolník v roli dirigenta, třída v roli „orchestru“.
- Dobrovolník si stoupne před třídu a bude používat jednoduché signály/gesta/piktogramy, např.
- piano** = všichni ztiší
forte = zesílí
rychleji = postupné zrychlování
pomaleji = zpomalování
stop = úplné ticho

Třída – žáci se rozdělí do 3 skupin:

Každá skupina má jasně určený způsob reakce na dirigentovy povely:

1. **Skupina A – reaguje hlasem, zvuky (bez textu)**
používá slabiky typu pam, tá, šš, hm
2. **Skupina B – hra na tělo, pohyb**
tleskání, luskání, dupání, beat na tělo
skupina reaguje zesílením, ztišením, zrychlením či zpomalením
3. **Skupina C – reaguje hrou na nástroje (Orffovy, perkusní, případně digitální aplikace)**
jednoduché rytmy na trianglu, tamburíně, bubínku,

Přínos a vazba na očekávaný výsledek učení:

- Žáci pojmenovávají výrazové prostředky, vnímají změny nálad, tempa a dynamiky.
- Učí se sledovat roli dirigenta a nástrojové barvy.
- Aktivita rozvíjí analytické dovednosti i osobní vztah ke skladbě.

UaK-HTD-002-ZV9-007 - Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

Příklad: Návštěva divadelního představení: Můžeme reflektovat, jak proběhla návštěva představení – jaká byla cesta do divadla, jak složité bylo usazení do sálu, co jsme v divadle díky své divácké ohleduplnosti zažili apod. Dále můžeme reflektovat hru samotnou. Pojmenovávat témata, která vyplynula z inscenace, zkoumat jednání postav, důsledky jejich rozhodnutí, můžeme se také víc ponořit do historického kontextu ve kterém se příběh odehrával. V reflexi se můžeme zabývat našemu porozumění uměleckému dílu, tedy diváckou gramotností – využitými divadelními prostředky, způsobem zpracování inscenace a tím, jak jsme porozuměli znakům atd. Oproti přípravě nám tady ještě přibude jedna specifická část, a tou je divácký prožitek – to, co jsme během představení cítili, jak na nás hra působila, co v nás vyvolala.

Příklad: krátké porovnání dvou uměleckých děl – Co je spojuje? V čem se liší? Jak působí na mě? (Romeo a Julie – vybraná scéna v divadle nebo dramatickém textu a její hudební a baletní zpracování)

Tematický okruh: Kulturní povědomí a jednání

UaK-HTD-003-ZV9-008 - Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

Příklad: Žáci jsou rozděleni do skupin. Každá skupina dostane za úkol navrhnout nápad na kulturní akci, kterou by mohli realizovat ve škole. Měla by to být nějaká "novinka" - něco, co ve škole ještě neproběhlo. Využít mohou například zkušenosti od kamarádů z jiných škol apod. Učitel vyzve žáky, aby své nápady prezentovali formou krátké scénky, ve které vystoupí jako „kulturní ambasadoři“ a přesvědčují ostatní o realizovatelnosti svého nápadu (např. prezentují výstavu, festival, koncert, komunitní den apod.) Po každé prezentaci ostatní žáci a učitel hodnotí nápady, pokládají otázky a dávají konstruktivní zpětnou vazbu. Skupina má možnost zpětně svůj návrh upravit na základě získaných podnětů. Žáci mají možnost vybrat z nápadů ten, který bude východiskem pro jejich projekt.

UaK-HTD-003-ZV9-009 - Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Příklad: „Kulturní stopa: Od Národního divadla až na Broadway“

Anotace: Žáci se v roli „kulturních badatelů“ seznamují se dvěma významnými kulturními institucemi – Národním divadlem v Praze (ČR) a Broadway v New Yorku (svět). Prostřednictvím práce se zdroji, krátkých ukázek a srovnávací reflexe objevují, jakou roli hraje živé umění v různých kulturních kontextech. Aktivita rozvíjí kulturní gramotnost, schopnost práce s informacemi a porozumění rozdílům i podobnostem mezi národními a globálními kulturními projevy. Cílem je poznat dvě významné instituce živého umění.

Zadání pro žáky: Představte si, že jste kulturní průvodci pro spolužáky z jiné země. Vaším úkolem je během krátké přípravy zjistit a srozumitelně vysvětlit, proč je Národní divadlo důležité pro Českou republiku a proč je Broadway jedním z center světového divadla a muzikálu.

Organizace: práce ve skupinách po 3–4 žácích, využití mobilních telefonů/tabletů/PC

Průběh aktivity 20-30 min.: Učitel krátce uvede obě instituce (Národní divadlo, Praha – symbol české kultury, historie, jazyk, identita. Broadway, New York) – světové centrum muzikálu a komerčního divadla.

Rozdělí třídu do skupin a každé skupině rozdá pracovní list. Skupina zjišťuje:

A. Základní informace

Kde se instituce nachází?

Jaký typ umění zde převažuje (čínohra, opera, muzikál, tanec...)?

B. Kulturní význam

Proč je tato instituce důležitá pro svou zemi / svět?

Jaké známé inscenace nebo tradice s ní souvisí?

C. Zážitek diváka

Co zde může divák zažít?

Čím se liší atmosféra návštěvy Národního divadla a Broadway?

D. Zajímavost

Jeden fakt, který by mohl zaujmout spolužáky (např. historie, slavní herci, ceny Tony Awards apod.)

Následuje mini prezentace, kdy každá skupina stručně (cca 2 minuty) představí obě instituce,

ukáže 1 obrázek nebo krátkou video ukázkou (max. 30 s) a pojmenuje alespoň jeden rozdíl a jednu podobnost.

Po prezentacích skupin následuje společná reflexe formou řízené diskuse:

V čem je Národní divadlo typicky „české“?

Proč má Broadway světový význam?

Kam byste se chtěli podívat a proč?

Jak se liší kultura „národní“ a „globální“?

Žáci si mohou stručně zapsat vybraný poznatek do svého kulturního deníku / sešitu.

5. Výzva – pracovní list pro učitele

Nyní si můžete vytvořit vlastní tvůrčí aktivitu do hodiny, ve které využijete vlastní nápady a vyberete si činnosti, ve kterých se cítíte jako učitel/ka jistě a zkusíte v této činnosti propojit obsahy vámi dvou vybraných výchov (hudební, taneční, dramatická).

1. Téma – vyberte si jedno z následujících témat:

země červená smršť setkání vyčnívání rozhovor

2. K vybranému tématu si teď napište všechny možné asociace, které vás napadají

např. *červená* – *srdce*, láska, krev, jablko, červený koberec, stop na semaforu, čili papričky, tango... *vyčnívání* – *vrchol* hory, jiný spolužák (nezapadá do kolektivu), sólo, výstřední oblečení, vysoký...

3. Která asociace vám přinesla téma, které vás inspiruje? Podtrhněte jednu nebo dvě pro vás nejzajímavější. Myslíte si, že by toto téma zaujalo také vaše žáky? Jak byste toto téma mohli využít ve vaší hodině? Napište si k tématu několik konkrétních nápadů z oblasti hudby, tance nebo divadla (situace, příběh, pohyb, poslech hudby, tanec, dramatická situace)

např. *jiný spolužák, která nazapadá do kolektivu*

- kontrast v jakékoli podobě,
- skupina se pohybuje po prostoru rychle a jeden člověk pomalu,
- skupina hraje společný rytmus v rychlém tempu a jeden člověk hraje pomalu legato tóny nebo melodii na vhodný nástroj,
- skupina se pohybuje nízko při zemi a jeden člověk chůzí ve vzpřímeném stojí,
- nízké tóny a vysoké tóny,
- jaké to je být mimo rytmus,
- jeden se chce přidat ke skupině, ale skupina ho nechce přijmout mezi sebe, uhýbá, utíká
- rozehraná krátká jevištní situace (nebo sled živých obrazů), která je konkrétním projevem toho, kdy je jeden člověk odmítán jinými

4. Strukturujte vaši aktivitu do hodiny, ve které téma, které vás inspiruje, využijete, nebo vymyslete tvůrčí zadání, ve kterém téma necháte žáky ztvárnit.

- a. úvod do tématu, motivace pro žáky (hudební ukázka, obraz, video, rozhovor, zajímavá otázka apod.)
- b. samotná aktivita, zadání
- c. tvorba, zkoušení a fixace, prezentace, sdílení
- d. reflexe

6. Inspirace, literatura, metodické materiály

IS RVP: <https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani> - součástí i metodická podpora do úrovně konkrétních ilustrací

Metodický portál RVP: <https://rvp.cz/>

Otevřené vzdělávací zdroje v metodické podpoře

Modelové ŠVP: <https://revize.rvp.cz/zv/modelove-svp-pro-zs#integrovanymsvp%20%E2%80%8B>

Projekty neformálního vzdělávání: <https://projektckr.cz/> , <https://mapa.umenim.cz/> apod.

https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/hudebni_vychova.pdf

https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/taneční_a_pohybová_vychova.pdf

https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/dramatická_vychova.pdf

https://archiv-nuv.npi.cz/uploads/Publikace/Metodicke_komentare/METODICKEI_KOMENTARE_A_ULOHY_KE_STANDARDUM_ZV_HUDEBNI_VYCHOVA_.pdf

Jiříčková, Jiřina a kol. *Kapitoly ke kreativním hudebním činnostem*. Překlad Patricie Windsor. 1. vydání. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2024. 311 stran. ISBN 978-80-7603-448-8.

Jiříčková, Jiřina, ed. a kol. *Kapitoly z kreativní hudební výchovy*. Překlad Patricie Windsor. 1. vydání. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2023. 391 stran. ISBN 978-80-7603-421-1.

Blažková, Olga a Lišková, Yvona. *Metodika výuky hudební výchovy na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe – náměty pro začínající učitele*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 91 s. ISBN 978-80-7368-893-6.

MARTÍNKOVÁ, Nina. *Hra a divadlo*. 1. vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2018. 144 stran. ISBN 978-80-7068-325-5.

MARUŠÁK, Radek. *Literatura v akci: metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. 1. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2010. 195 s. ISBN 978-80-7331-172-8.

MACHKOVÁ, Eva, ed. *Projekty dramatické výchovy pro starší školní věk*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 150 s. ISBN 978-80-262-0504-3

VÁŇOVÁ, Michaela: *S dětmi do divadla*. Praha: NAMU, 2023. 120 stran. ISBN 978-80-7331-631-0

Lössl J., Pucová M., Rellichová L.: *Taneční a pohybová výchova pro mladší žactvo v základním vzdělávání*. 1. vyd. Praha: NIPOS, 2024.

Poláková M., Pucová M. *Kreativní tanec pre deti a mládež, príručka pre pedagógov umeleckej tanečnej výchovy s DVD*. Bratislava: Byť v pohybe, 2016.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webinári k revizi RVP ZV. Tutoriál slouží k rozšíření obsahu webináře o dodatečné informace a praktické podněty pro výuku. Záznamy a další informace o webinářích najdete na: webinare.rvp.cz/ips-kurikulum.

O webinári

Lektoři: Doc. Mgr. Radek Marušák, Mgr. art. Markéta Pucová

Datum vysílání: 27. 11. 2025

Záznam: webinare.rvp.cz/webinar-npi/124434

Národní pedagogický institut
České republiky
Praha, leden 2026
www.npi.cz